

זֶה־הַהַקְדָּוָה
עִם בִּיאֹר
הַפֶּתֶר וְהַכְּבוֹד

פרשת ויצא • סוד גניבת התרפים

ת'רפ'ים, **בגין דבטשי האי טעמא** - מפני שכאשר פועלים בוים את פעולתם מכים בהם בשעה זו, **והאי טעמא ארפי דא** - ובשעה אחרת מרפים את הידים מהם, ולכן הם נקראים 'תרפ'ים' על שם שיש זמנים שצריך להרפות מהם, ולשון 'תרף' הוא עוזבת הידים, **כמה דאת אמר** - כמו שנאמר (שמואל ב' כד טז) **רַב עֵתָה הָרַף יָדְךָ**.

ומוסיף ומבאר שאופן הפעולה בתרפים כך הוא, שברגע אחד עוסקים בהם וברגע אחר מרפית מהם:

אֲנֹמָא כַּד עֲבִיד לִיה - האומן כאשר
עושה את הקסמים האלו, **ההוא**
דִּידַע רָגְעִי וְשַׁעֲתִי קָאִים עֲלֵיה - עומד
על גביו אדם אחד שיועיד בסוד הרגעים
והשעות, **וְאִמְר הַשְׁתָּא אֲרַפִּי וְהַשְׁתָּא**
עֲבִיד - והרי הוא אומר לו, כעת תרפה וכעת
תעשה, שכאשר בא העת או הרגע שאין
לעשות בהם היה אומר הרף ירך שלא תעשה
עוד שיעבור אותה העת או אותו הרגע, **וְלֹא**
תִּשְׁכַּח עֲבִידְתָּא דְאֶצְטְרִיךְ דִּירְפוֹן מִינָהּ
אֲלֵא הָאִי - ולא תמצא מעשה שצריך שיזכר
ממנו ברגעים מסוימים וברגעים אחרים
ממשיכים לעסוק בו, אלא מעשה זה של
התרפים, ועל שם כך הם נקראים 'תרפים'.

רבי יהודה מוסיף ומבאר ענין פעולת התרפים ובכך נותן עוד טעם למעשה רחל שגנבה אותם:

וְאִיהוּ מִלֵּיל תְּדִיר וְיְהִיב עֵיטִין בִּישׁוֹן
לְאַבְאָשָׁא לְנִפְשָׁיה דְּבַר נֶשׁ -
 וְהוּא מְדַבֵּר תְּמִיד וְנוֹתֵן רְעוּת לַהֲרַע
 לְנִפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם, **וְרַחֵל דְּחִילַת -** וְרַחֵל
 פְּחָדָה מִכָּן שֶׁהִתְרַפֵּים יִשְׁאָר אֲצֵל לֶבֶן, **בְּגִין**
דְּיְהִיב עֵיטָא לְאַבְאָשָׁא לִיה לִיעֶקֶב -
 מִפְּנֵי שֶׁהִתְרַפֵּים נִתְּנוּ עֲצָה לִלְבֵּן לַהֲרַע לוֹ
 לִיעֶקֶב, וְלִכְּן גָּבַהּ אֶת הַתְּרַפִּים שֶׁלֹּא יִתְּנוּ
 עוֹד עֲצָה לִלְבֵּן לַהֲרַע לִיעֶקֶב עַל שִׁבְרָה.

לאחר שביאר מדוע רחל גנבה את התרפים, מוסיף רבי יהודה ומבאר מדוע לא השליכה אותם, אלא לקחה אותם עמה והניחתם תחתיה.

ובגין **בְּזִיוָנָא דְּעִבּוּדָּה זָרָה** - ובגלל שרצתה רחל לבזות את העבודה זרה, **שְׂנִי לֹון תַּחֲוָתָהּ** - לכן היא שמה את התרפים תחתיה, **עַד דְּלֹא יָכִיל לְמַלְלָא** - עד שלא יכול היה לדבר, **דְּהָא פַּד אִיהוּ מִתְתַּפֵּן לְמַלְלָא** - שהיה כאשר מכינים את התרפים לדיבור, **מַכְבְּדִין וּמַרְבִּיצִין קַמִּיהּ** - מכבדים ומורבצים לפניו, ורק כך הוא יכול לדבר, **וְהִשְׁתָּא מַה כְּתִיב** - וכעת מה כתוב,

(בראשית לא לד) 'וַיִּרְחַל לִקְחָהּ אֶת הַתִּרְפִּים וַתִּשְׁמַם בְּכַר הַגָּמַל וַתִּשָּׁב עֲלֵיהֶם' וגו', וכאשר הם בבזיון אינם פועלים את פעולתם.

ומוסיף לבאר מדוע הם נקראים 'תרפים' בלשון רבים:

ואף שנתבאר לעיל שהיה עשוי בצורת אדם המדבר, בכל זאת נקרא 'תרפים' בלשון רבים, כי **דָּכַר וְנוֹקְבָא הוּא** - שהם היו בצורת זכר ונקבה כאחד, ועל שם כך נקרא 'תרפים'. **וּפּוֹלְחָנֵינוּ סִגְיָאֵינוּ קָא עֲבָדִין עַד לֹא מְמוֹלָן** - ועבודות רבות היו עושים עד שהיו מדברים.

מבאר שהעדר התפרים והנחתם בבזיון הוא שגרם להתעכבותו של לבן ברדיפתו אחר יעקב: **וּבְגִינִי כִּף אֶתְעַכֵּב לָבֹן תֵּלֶת יוֹמִין** - ומפני כך שלא היו התפרים בידי לבן והם היו מוטלים בבזיון וממילא לא היה ביכולתו לקסום בהם, לכן

במאמר זה מבאר את עניין התרפים של לבן, מדוע הם נקראים תרפים, אופן פעולתם, למה רחל גנבה אותם ומדוע לא השליכה אותם אלא ישבה עליהם וביזתה אותם, ומסיים בסוד הטעם שרחל אמנו מתה בדרך.

כאשר יעקב אבינו ברח מבית לבן, וגבה רחל אמנו את התרפים מבית אביה, כפי שמבואר בפסוק (בראשית לא יט) **וְלֵבָן הֵלֵךְ לְגִזְזוֹ אֶת צִאָּנוֹ וַתִּגְנֹב רָחֵל אֶת הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאִבְיָהּ וְגו'.**

רבי יוסי בא לבאר מה הם התרפים ולמה הם נקראים כך:

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יֵשׁ לִשְׁאוּל בִּסְסוּק זֶה:
מֵאֵן הִתְרַפִּים - מִי הֵם הַתְּרַפִּים:
שְׂאוֹתֵם גִּבֵּה רַחֵל וּמָה מַעֲשִׂיהֶם, שְׁבִמְקוֹם
אֲחֵר מִצָּאנוּ שְׂתֵרַפִּים' הוּא כָּל שִׁמְשֵׁת־מִשִּׁים
בּוֹ לְדַעַת עַל פִּי אֶת הַשְּׁעָה, וְכֵאן אֵין לִפְרֹשׁ
כִּךְ שֶׁאֵם כֵּן לֹא הִיתָה רַחֵל גּוֹנֶבֶת אוֹתָם.

ומשיב: **אֵלָא** יש לומר שהתּרפּים **עֲבוּדָה**
זֶה הוּא - היו העבודה זרה של לבן,
וְאִמָּא אֶקְרִי - ולמה הם נקראים כאן
בפסוק **תּרפּים** ואינם נקראים 'עבודה זרה'
כשם, **לִגְנָא הוּא** - כינוי זה לגנאי היה,
שיש לכנות כינוי גנאי לעבודה זרה, ולשון
'תּרפּים' מורה על גנאי ובזיון, שהרי מקום
הערה נקרא כך, **כְּמָה דְתִנְיִן** - כמו ששינו
(ברכות כד.) 'כל המסתכל באצבע קטנה של
אשה כאילו מסתכל במקום התּוּרִין'.

ומוסיף להוכיח את דבריו:

וּמִנֵּלְךָ דְּעִבּוּדָה זָרָה הוּא - ומנין לנו שהתרתם האמורים כאן הם עבודה זרה, **דְּכָתִיב** - שהרי כך כתוב בהמשך הפרשה, שלכן שאל את יעקב על גביית התרפים **לָמָּה גִבַּתְּ אֶת אֱלֹהֵי** (שם פסוק ל), הרי שלכן קרא לתרפים 'אלהי', ו**כָּתִיב** - וכן כתוב שיעקב ענה לו **עִם אֲשֹׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ יְגוֹ'** (שם פסוק לב), הרי מוכח שהתרפים הם עבודה זרה.

לאחר שביאר שהתרפים הם עבודה זרה, יתבאר שהיה לכן משתמש בהם באמצעות כוחות הטומאה, על מנת לדעת עתידות ודברים נסתרים:

וְלָבוֹ חֲרָשָׁא דְכָל חֲרָשֵׁי דְעִלְמָא הוּא -
 ולבו היה המכשף של כל מכשפי העולם,
וַיְהִי הוּא יָדַע בְּכָל מָאן דְּבִעֵי לְמַנְדַּע
 -[בתרפים של], היה יודע בכל מה
 שהיה רוצה לדעת, ולכן גנבה אותם רחל כדי
 שלבן לא ידרוש בהם וידע על בריחת יעקב.

וכן כדי שלא ידע להיכן ברח.

ומביא מחלוקת תנאים באיזה כח מכוחות טומאה היו מושרשים התרפים:

אָמַר רַבִּי חֵימָא, בְּקֶסֶם אֶתְעֵבִיד - התרפים נעשו בקסם, שהוא צד הנקבה של הקליפות והטומאה, **רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, בְּנַחֲשׁ**, שהוא צד הזכר של הקליפות והטומאה.

רבי יהודה מבאר עוד כיצד היתה פעולתם של התרפים, ולפי זה מתבאר טעם נוסף לשמם 'תרפים':

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא אֶתְעֵבִידוּ אֶלָּא בְשַׁעֲמֵי יִדְעוֹן - אין הקסמים והנחשים האלו נעשים אלא בשעות ידועות, שאינם פועלים בכל הזמנים אלא בזמנים המסוגלים לטומאות אלו, **וּנְאֻמֵּי אֶקְרִי תַּרְפִּים** - ולפי זה יתבאר למה הם נקראים

כך שיעקב הלך מביתו. וְחַד - וטעם אחד, **על אינון תרפים** - על אותם התרפים שרחל גנבה ממנו.

בסיום מאמרו מבאר רבי יהודה טעם מיתת רחל בדרך אף שכאמור לשם שמים נתכוונה: **ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבונה מבתר עבודה**

זרה - ואף על פי שרחל היא עשתה זאת בכדי לעקור את אביה מלכת אחרי עבודה זרה, **אתענשת דלא רביאת ליה לבנימו** - מכל מקום נענשה שהיא לא גידלה את בנימין, **ולא קיימא בהדיה שעמא חדא** - ואף לא עמדה עמו אפילו שעה אחת, שמיד בלידתו מתה, **בגין צערא דאבונה** - מפני צעירה את אביה, **אף על גב דאתפונות לטב** - אף על פי שהתכוונה לעשות דבר טוב:

אחר שנתבאר ענין גניבת התרפים, יבאר עתה רבי יצחק, שהתוכחה שהוכיח יעקב אבינו את לבן הועילה להחזירו למוטב:

רבי יצחק אמר, כל ההיא תוכחתא דהנה ליה ליעקב בלבן - כל התוכחה הזאת שהיתה ליעקב על לבן כמו שכתוב (שם פסוק לו)

וַיִּחַר לְיַעֲקֹב וַיָּרֶב בְּלָבָן, וַיֵּצֵא יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מִה פֶּשְׁעִי מִה חֲטָאתִי כִּי דִלְקַת אַחֲרָי וכו', אַהֲדָר לִיה לְלָבָן - החזירה את לבן בתשובה, וזה היה גורם לו לאודאה ליה לקודשא בריך הוא - להודות לקדוש ברוך הוא **דכתיב** - כמו שכתוב (שם פסוק ו) **רָאָה אֱלֹהִים עַד בֵּינִי וּבֵינֶיךָ**, הרי שהזכיר בדבריו שם שמים.

אחר שאמר רבי יצחק שיעקב הצליח בתוכחתו להשיב את לבן בתשובה, יבאר עתה שמיד חזר הרשע לסורו:

תא חזי - בא וראה שאף על פי שהיה בזה תועלת בתוכחת יעקב, אבל לא היה זה לאורך זמן, שהרי **כתיב** - כתוב (שם פסוק ג) **אֱלֹהֵי אֲבֹרָהם וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר יִשְׁפְּטוּ בִּינֵינוּ**, ויש ללמוד מכאן **אַהֲדָר הָהוּא רָשָׁע לְתַקְלִיה** - שחזר אותו הרשע לסורו, **כיון דאמר 'אֱלֹהֵי אֲבֹרָהם'** - כיוון שאמר 'אלקי אברהם' שהוא שם שמים, ומיד **אַהֲדָר וְאָמַר 'אֱלֹהֵי נַחֲוֹר'** - חזר ואמר 'ואלקי נחור' שהוא עבודה זרה, הרי ששיתף שם העבודה זרה אצל הקדושה.

התעכב שלשה ימים עד שרדף אחרי יעקב, **דלא ידע דערק יעקב** - שהוא לא ידע שיעקב ברח, **דכתיב** - כמו שכתוב (שם) **וַיֵּגֶד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב**, שלבן היה רחוק מביתו מהלך שלשה ימים, ולא ידע מבריחת יעקב עד שהלך המגיד להגיד לו על כך.

ועוד אמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין - הוא [-לבן] זימן

את עצמו כנגד יעקב אבינו בשני דברים, שהם כשפים וכלי זיון, וכפי שיתבאר: **אזדרז בכל חרשין דהנה ליה ואזדרז בוזינין** - הזדרז בכל הכשפים שהיו לו, ששאל בכשפיו אם הוא ינצח את יעקב, וכן הזדרז בכלי זיון, **בגין לאובדא ליה מן עלמא** - כדי לאבד אותו [את יעקב] מן העולם, **דכתיב** - כמו שכתוב (דברים כו ה) **אֲרַמִּי אֲבָד אֲבִי**, שלבן הארמי רדף אחרי יעקב אבינו ורצה לאבדו מהעולם, **כיון דחמא קודשא בריך הוא דבעא לאובדא ליעקב** - כיון שראה הקדוש ברוך הוא שלבן רוצה לאבד את יעקב, **מה כתיב** - מה כתוב, (בראשית לא כד) **וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרָמִי בְחֶלֶם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁמָר לָךְ פֶּן תִּדְבֹּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע**, שהקדוש ברוך הוא מנעו מלעשות רע, ובלא זה היה מאבד את יעקב אבינו, ולכן היה בטוח שיצליח לאבד את יעקב אבינו כיון ששאל על כך בכשפיו, **והינינו דכתיב** - וזה הוא מה שכתוב, שלבן אמר (שם פסוק כט) **יֵשׁ לָאֵל יְדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע**, ומבאר **במה אתרחיץ** - במה היה לבן בוטח עד שאמר שיש בידו לעשות רע, **בחרשין דהווי בדיה** - בכשפים שהיו בידו, שהם אמרו לו שהוא יוכל לנצח ולאבד את יעקב אבינו.

תא חזי - בא ראה, גודל רשעותו של לבן ורצונו לאבד את יעקב, שהרי **לבן אזל ביומא חד ארץ שבעה ימים דאזל יעקב** - לבן הלך ביום אחד דרך שיעקב אבינו הלך שבעה ימים, **בגין לאעקרא ליה מן עלמא** - בכדי לעקור את יעקב מהעולם, ורצה לעשות זאת משני טעמים, **חד** - טעם אחד, **על דאזל** - על

דלא ידע דערק יעקב, דכתיב (שם) **וַיֵּגֶד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב**.

ואמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין אזדרז בכל חרשין דהנה ליה ואזדרז בוזינין, בגין לאובדא ליה מן עלמא, דכתיב (דברים כו ה)

'אֲרַמִּי אֲבָד אֲבִי, כיון דחמא קודשא בריך הוא דבעא לאובדא ליעקב, מה כתיב (בראשית לא כד) **'הַשְׁמָר לָךְ פֶּן תִּדְבֹּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע**, ותינינו דכתיב (שם פסוק כט) **יֵשׁ לָאֵל יְדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע**, במה אתרחיץ, בחרשין דהווי בדיה.

תא חזי לבן אזל ביומא חד ארץ שבעה ימים דאזל יעקב, בגין לאעקרא ליה מן עלמא, חד על דאזל וחד על אינון תרפים.

ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבונה מבתר עבודה זרה, אתענשת דלא רביאת ליה לבנימו, ולא קיימא בהדיה שעמא חדא, בגין צערא דאבונה, אף על גב דאתפונות לטב.

רבי יצחק אמר, כל ההיא תוכחתא דהנה ליה ליעקב בלבן, אהדר ליה ללבן לאודאה ליה לקודשא בריך הוא, דכתיב (שם פסוק ו) **רָאָה אֱלֹהִים עַד בֵּינִי וּבֵינֶיךָ**.

תא חזי, כתיב (שם פסוק ג) **'אֱלֹהֵי אֲבֹרָהם וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר יִשְׁפְּטוּ בִּינֵינוּ**, אהדר ההוא רשע לתקליה, כיון דאמר 'אֱלֹהֵי אֲבֹרָהם', אהדר ואמר 'ואֱלֹהֵי נַחֲוֹר'.

נפשי צמאה
לדעת

כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

ארה"ב: 0054-437 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66